

Kommentarer til Meld. St. 15 (2022-2023) Folkehelsemeldinga – Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjeller

NHO Mat og Drikke er en medlemsstyrt og partipolitisk uavhengig arbeidsgiver- og næringspolitisk organisasjon for 1.900 bedrifter i mat-, drikke- og bionæringen som sysselsetter om lag 40 000 årsverk.

Kap. 4.3.1, 4.3.2, 6.4.2, 7.2.2 og 11.1 – Sunt og bærekraftig kosthold*Tiltak for å legge til rette for sunnere valg gjennom Intensjonsavtalen for et sunnere kosthold*

Det er positivt at Regjeringen fremhever at folkehelsesamarbeidet gjennom Intensjonsavtalen om tilrettelegging for et sunnere kosthold videreføres til 2025. NHO Mat og Drikkes grunnleggende standpunkt er at et tillitsbasert samarbeid mellom myndighetene og næringslivet bidrar til de beste resultatene for folkehelsen.

For å oppnå målene i avtalen må det legges til rette for at forbrukeren kan ta informerte og gode kostholdsvalg. Påvirkning av forbrukeradferd er derfor satt opp som et eget innsatsområde i avtalen i inneværende periode og det er helsemyndighetenes rolle i avtalen å drive et aktivt formidlingsarbeid basert på vitenskapelig grunnlag. Det er herunder bra at Helsedirektoratet skal videreføre kommunikasjonskonseptet "Lev". NHO Mat og Drikke mener at det i tillegg er nødvendig med enda mer målrettede kampanjer om de sunnere kostholdsvalgene, spesifikt knyttet til hver av de ulike innsatsområdene i avtalen. Økt prioritering av informasjonstiltak innen kosthold er også viktig ettersom den faglige legitimiteten til de norske kostrådene i stadig økende grad utfordres både i redaktørstyrte og sosiale media.

NHO Mat og Drikke etterlyser også manglende nasjonale data på kostholdsområdet, særlig for bedre monitorering av måloppnåelsen gjennom Intensjonsavtalen. Det er også stort behov for gode data for grensehandelen mot Sverige og dennes betydning for folkehelsen.

Nye norske kostråd

De nye nordiske næringsstoffanbefalingene (NNR2023), der miljømessig bærekraft skal integreres, skal publiseres i juni 2023. De nasjonale kostrådene må springe ut av dokumentert helse- og ernæringsfaglig kunnskap og grundige konsekvensanalyser. NHO Mat og Drikke mener at de nåværende bakgrunnsrapportene om bærekraft i relasjon til kosthold, som er utarbeidet i NNR, ikke er tilstrekkelig som grunnlag for radikale endringer i kostholdet og eventuell revisjon av de norske kostrådene. Ivaretagelse av flere og ofte motstridende bærekraftspekter, sett i sammenheng med et sunt og helsefremmende kosthold, er komplisert, tverrfaglig og etisk utfordrende. Vurderingene må være vitenskapelig basert og ta hensyn både til miljø, økonomi, norsk matkultur og norske rammebetingelser for produksjon av mat og drikke.

Oppfølging av EUs Farm to fork-strategi – merkeordninger for sunne og bærekraftige valg

I det pågående arbeidet i EU gjennom Farm to fork-strategien er det inkludert en rekke tiltak innen folkehelseområdet og bærekraftige matsystemer. En revisjon av matinformasjonsforordningen ventet om kort tid, der et forslag til felles og obligatorisk forside ernæringsmerking skal inngå. Det foregår også prosesser for fremtidig bærekraftmerking av mat. Matinformasjon til forbrukerne er omfattet av EØS-avtalen og vil således også gjøres gjeldende i Norge.

NHO Mat og Drikke mener det er svært viktig at norske myndigheter tar aktivt del i drøftingene i EU og bidrar til å ivareta norske posisjoner innen kosthold, folkehelse og bærekraft.

NHO Mat og Drikke ønsker også at Nøkkelhullet, og erfaringene med dette merket, skal ta en større plass enn i dag i drøftingene om alternative løsninger for forside ernæringsmerking i Europa. I Norge har merkeordningen Nøkkelhullet en unik posisjon med svært høy kjennskap og tillit i befolkningen og er tett knyttet til de norske kostrådene. Kriteriene brukes aktivt for utvikling og reformulering av sunnere produkter i industrien.

Kap. 4.3.2 - Økonomiske virkemidler i folkehelsearbeidet

NHO Mat og Drikke mener at andre virkemidler enn de økonomiske er mer effektive i folkehelsepolitikken og må prioriteres fremfor avgifter. En eventuell vurdering av avgifter må i så fall skje på et faglig forsvarlig grunnlag og der dette virkemiddelet vurderes i sammenheng med andre virkemidler. Vurderingene må også reflektere de begrensningene i handlingsrom som økonomiske virkemidler har i forhold til EU/EØS-avtalen samt konsekvenser før økt grensehandel av mindre sunne mat- og drikkevarer grunnet forskjeller i avgiftsnivå mellom landene.

Kap. 4.3.2 og 9.1.5 – Utredning om virkemidler for sunnere kosthold og tverrsektorielt samarbeid

NHO Mat og Drikke mener det er positivt at meldingen legger stor vekt på å styrke arbeidet for å finne frem til kunnskapsbaserte virkemidler for å nå målene i folkehelsepolitikken, både gjennom å sette ned et eksternt utredningsarbeid om virkemidler for å fremme et sunnere kosthold og gjennom å involvere flere sektorer for å drøfte og bidra til nyskaping og eierskap for målene. Folkehelsepolitikken er et komplisert samspill mellom ulike virkemidler der det også er behov for tverrsektorielt samarbeid, slik det også blir understreket av Regjeringen.

Det er også bra at det signaleres at det eksterne utredningsarbeidet vil få et bredt mandat. NHO Mat og Drikke mener at utvalget også må se på og vurdere konsekvenser av mulige alternative virkemidler for verdikjeden, produksjon og verdiskaping for mat og drikke.

NHO Mat og Drikke bidrar gjerne til politiske drøftinger på vegne av den norske mat- og drikkeindustrien i et nyopprettet folkehelsepolitisk råd, og for en videreføring av samarbeidet for sunnere kosthold i en ny avtaleperiode for Intensjonsavtalen for et sunnere kosthold fra og med 2026.

Kap. 4.3.2 – Mat og måltider i skolen

Faget Mat og helse i grunnskolen er en viktig bidragsyter for å redusere sosial ulikhet i helse.

Grunnleggende kunnskap om sunt kosthold og praktiske ferdigheter innen matlaging er en forutsetning for gode levevaner også i voksen alder. For å lykkes må det finnes lærere med den nødvendige kompetansen i faget. NHO Mat og Drikke mener at det er et viktig folkehelseiltak å øke andelen faglærte lærere og styrke fagets anseelse i skolen.

Økt opplæring om mat og matlaging er også viktig for å øke rekruttering til matfagene i videregående opplæring og dermed for oppfølgingen av strategien Matnasjonen Norge. Regjeringen peker også på tilgang på kvalifisert matfaglig personell som nødvendig for å gjøre det mulig å innføre et skolemåltid i den norske skolen.

Kap. 4.3.3 - Videreføring av Matbransjens faglige utvalg

NHO Mat og Drikke mener at selvreguleringsordningen Matbransjens Faglige Utvalg (MFU) for ansvarlig markedsføring av mat og drikke har vist seg å være et godt virkemiddel for å nå folkehelsepolitiske mål og at ordningen må videreutvikles i takt med endrede medievaner, utviklingen i sosiale medier m.v. Det er lav terskel for å klage, MFU offentliggjør alle vedtak, og har også en viktig og mye brukt funksjon i å gi forhåndsavklaringer og rådgivning. NHO Mat og Drikke ser frem til en videre dialog med regjeringen om hvordan MFU kan utvikles videre.

Kap. 4.5.2 – Ansvarlig alkoholkonsum

NHO Mat og Drikke støtter vinmonopolordningen som et sentralt alkoholpolitisk virkemiddel for folkehelsen. Vinmonopolet bidrar gjennom sitt samfunnsoppdrag til ansvarlig alkoholkonsum der målrettet kommunikasjon, veiledning, kontroll og holdningsskapende arbeid står sentralt. Det er viktig at størst mulig del av alkoholkonsumet i Norge skjer gjennom registrerte kanaler.

Folkehelsemeldingen omtaler norsk utredning av advarselsmerking av alkoholholdig drikke og viser til at det pågår tilsvarende prosesser i EU der advarselsmerking og merking av innhold inngår. NHO Mat og Drikke mener at det vil være uheldig med særnorske bestemmelser om advarselsmerking av alkoholholdig drikke. Dette vil i praksis innebære et handelshinder, som igjen vil kunne få utilsiktede virkninger og undergrave hovedlinjene i den norske alkoholpolitikken der bla. Vinmonopolets rolle er helt sentral. Norge bør isteden knytte seg til EUs arbeid for derved å sikre en harmonisert tilnærming i EUs indre marked hvor både hensynet til industrien og forbrukerne ivaretas på en enhetlig måte.

Med vennlig hilsen

(sign)

Petter Haas Brubakk

Administrerende direktør